

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Рев-241/02

Бања Лука, 15.10.2004. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Бајић Петра, као предсједника вијећа, Лукић Драгослава, Савић Стевана, Козјак Рајке и Гојковић Стаке, као чланова вијећа, у правној ствари тужиље К. Ј., Д., коју заступа пуномоћник Н. Н., адвокат, Д., против туженог Г. П. “Рад” А.Д. Д. кога заступа пуномоћник Б. С., адвокат, Г., ул. В. бр. 12, ради раскида уговора, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у Д. број Гж-80/02 од 07.02.2002. године, на сједници одржаној 15.10.2004. године, донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Ревизија се усваја, укида се пресуда Окружног суда у Добоју број Гж-80/02 од 07.02.2002. године и предмет враћа том суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Првостепеном пресудом Основног суда у Д. број П-42/00 од 10.04.2001. године раскинут је уговор о удруживању средстава за изградњу пословног простора у објекту “Тржишно-пословни центар” у Д., у ул. В. Н. бб, на грађевинском земљишту к.ч. бр. 344 к.о. Д. I, ознака пословног простора П4 у призмљу, укупне површине 29,16 м2, закључен дана 24.09.1991. године између тужиље К. Ј. из Д. и Г.П. “Рад” из Д., као правног претходника туженог Г.П. “Рад” А.Д. Д., па је туженом наложено да тужиљи исплати 101.578,77 КМ са законском затезном каматом од 01.11.2000. године до исплате и да јој накнади парничне трошкове у износу од 5.080 КМ, све у року од 15 дана по правоснажности пресуде под пријетњом извршења.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Д. број Гж-80/02 од 07.02.2002. године одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда.

Тужени је изјавио ревизију против другостепене пресуде због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, с приједлогом да се нижестепене пресуде преиначе и тужбени захтјев одбије, или да се укину и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.

Одговор на ревизију није поднесен.

Републички јавни тужилац се није изјаснио о поднесеној ревизији.

Ревизија је основана.

Предмет спора је тужбени захтјев за раскид уговора, ближе означеног у изреци првостепене пресуде због неиспуњења, и за враћање уплаћених средстава по основу тог уговора.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља као удружилац средстава и правни претходник туженог Г.П. “Рад” Д. као инвеститор – извођач закључили су 24.09.1991. године уговор о удруживању средстава. Тим уговором правни претходник туженог се је обавезао да из средстава тужене изгради за њу пословни простор у приземљу објекта “Тржишно-пословни центар” у Д., у ул. В. Н. у приземљу, укупне површине од 29,16 м2 који ће се водити под бројем “П4”, с тим да је рок за почетак извођења радова 01.08.1991. године, а за завршетак радова – 01.08.1992. године. Тужена се је обавезала да на име изградње пословног простора удружи укупно 74.358 ДЕМ, односно одговарајућу динарску противувриједност на дан уплате уговорене обавезе, од чега 50% (37.179 КМ) на име бескаматног аванса у пет једнаких рата, од којих прва доспјева 30.12.1991. године, а пета 30.07.1992. године. Током поступка није било спорно да је тужиља уплатила у корист туженог, односно његовог правног претходника 68.850 динара на дан 22.04.1991. године, 200.491 динар на дан 25.06.1991. године, 184.977 динара на дан 26.06.1991. године, 350.338 динара на дан 27.12.1991. године, 353.535 динара на дан 22.01.1992. године и 631.975 динара на дан 26.03.1992. године, што укупно износи 1,790.166 динара, као ни да тужени није до 01.08.1992. године, а ни касније, до окончања поступка пред првостепеним судом изградио пословни простор за тужиљу. Првостепени суд је нашао “да је за неиспуњење уговора одговоран

тужени, јер ..... након ослобођења Дервенте од окупације почетком јула 1992. год. па ни након закључења мировног уговора крајем 1995. год. није предузео никакву радњу у циљу испуњења, а сви разумни рокови су протекли.” Доследно таквом ставу, тај суд је раскинуо уговор због неиспуњења на основу одредбе члана 124. Закона о облигационим односима (“Службени лист СФРЈ”, број 29/78, 39/85 и 57/89 и “Службени гласник РС”, број 17/93, 3/96 и 39/03, у даљем тексту: ЗОО) и туженог обавезао да исплати тужиљи 101.578,77 КМ (т.ј. износ од 1,790.166 динара прерачунат у конвертибилне марке на дан 31.10.2000. године према налазу и мишљењу вјештака финансијске струке), са законском затезном каматом од 01.11.2000. године до исплате.

Становиште првостепеног суда прихватио је и другостепени суд.

Тужени је међутим још током првостепеног поступка истицао да уговор није могао испунити због објективних разлога – избијања ратних сукоба на том подручју, чему нижестепени судови нису поклонили одговарајућу пажњу. У жалби и ревизији ови наводи су допуњени тврдњом да је тужено предузеће нарочито за вријеме окупације Д., али и раније, било потпуно девестирано и да је рад отпочело са минималним средствима у вриједности од око 1.500 КМ које му је додијелило Ратно предсједништво одлуком од 07.07.1992. године. Ако је то тачно (што треба провјерити током поступка), радило би се о ситуацију коју има у виду члан 137. став 1. ЗОО. Према тој законској одредби, кад је испуњење обавезе једне стране у двостраном уговору постало немогуће због догађаја за који не одговара ни једна ни друга страна, гаси се и обавеза друге стране, а ако је ова нешто испунила од своје обавезе, може захтијевати враћање по правилима о враћању стеченог без основа.

У том случају поједине износе у динарима које је тужилца уплатила у корист туженог, односно његовог претходника у периоду од 22.04.1991. године до 26.03.1992. године треба конвертовати у неку чврсту страну валуту по најповољнијем курсу по којем су пословне банке откупљивале ту валуту, у вријеме уплате сваког појединачно наведеног износа (конверзија се обично врши у њемачким маркама). Тако конвертовани износи представљају накнаду у смислу члана 210. став 1. у вези са чланом 137. став 1. ЗОО. На те износе тужиљи припада затезна камата у складу са одредбом члана 214. ЗОО и то по стопи која се плаћа на неорочене штедне улоге у тој страни валути у мјесту испуњења обавезе до 18.05.2001. године, а од 19.05.2001. године, па до исплате, по стопи прописаној Законом о висини стопе затезне камате (“Службени гласник РС”, број 19/01). Накнаду треба досудити у конвертибилним маркама као садашњем средству плаћања.

Нису основани ревизиони приговори да “суд слијепо вјерује приложеним уплатницама и не захтјева оригинале истих иако је познато да је бивше руководство по одласку из Д. однијело печате са собом”, те да “при том не покушава од СПП затражити податке о уплати”. Ово ради тога, што датуми и висине уплата које је извршила тужилца у корист одговарајућег рачуна правног претходника туженог нису били спорни током првостепеног поступка.

Неоснован је и захтјев туженог као ревидента да суд у овом спору примјени члан 133. ЗОО у том смислу да уговорне одредбе правично измијени, с обзиром на накнадно настале промијењене околности. Овај пропис је наиме обавезивао туженог да по настанку промијењених околности, због којих није могао испунити уговор према тужиљи, у једном разумном року поднесе против ње тужбу са захтјевом да се уговор раскине или да се његови услови правично измијене. Таква тужба, према стању у списима, није поднесена до 10.04.2001. године као дана окончања поступка пред првостепеним судом. Зато се у овој парници није могла примјенити одредба члана 133. ЗОО.

Другостепена пресуда је, како произилази из напријед реченог, због погрешне примјене материјалног права заснована на непотпуно утврђеном чињеничном стању. Из тих разлога је на основу члана 250. став 2. у вези са чланом 456. став 2. Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, број 58/03 и 85/03) ревизија туженог усвојена, пресуда укинута и одлучено да се предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

У даљем поступку другостепени суд је дужан отклонити недостатке на које је указано у овом рјешењу, односно поступити по датим упутама.

Предсједник вијећа
Бајић Петар

За тачност отправка
овјерава руководилац судске писарне
Братић Душанка